ከሰሞኑ በረከት

በኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን ከመስከረም 26 ቀን እስከ ኅዳር 6 ቀን ያለው ጊዜ ወርኀ ጽጌ ይባላል። ይህ ወቅት ምድር በአበቦች ቀለምና መዓዛ የምታጌጥበት በመሆኑ «የአበባ ወር» ወርኀ ጽጌ ተብሏል።

አበባ የፍሬ እናት ነው። አበባን ያየ ሰው ሕይወቱ በተስፋ ትሞላለች፤ መልካሙ ፍሬ ከአበባው ይገኛልና። እመቤታችንም የተባረከ ፍሬ መድኃኒተ ዓለም ኢየሱስ ክርስቶስን ያስገኘች አማናዊቷ አበባ ናት። የአዳም ተስፋ መፈጸሙን የነቢያት ትንቢት መድረሱን ያበሰረችን የድኅነት ምልክት እርስዋ ናት። «ጌታ ራሱ ምልክት ይሰጣችኋል» እንዳለ ነቢየ ልዑል ኢሳይያስ። ኢሳ.7፥14።

የአበቦች መፍካት የጥጋብ ዘመን መምጣቱን ያበሥራል። ወርኀ ክረምት ዘር ገና በምድር ላይ የሆነበት ዘመን ስለሆነ ጉተራው ይሟጠጣል፤ ምሶቡ ደንገጥ ይላል። የክረምቱ ጊዜ በጎመኑና በቅጠላ ቅጠሉ በጥራጥሬው ጭምር ይወጣል። ከአዲሱ ዘመን መባቻ ጀምሮ ግን «የጎመን ምንቸት ውጣ፤ የገንፎ ምንቸት ግባ» በሚለው ባሕላዊ አገላለፅ የአዲስ እህል ሽታ ይሰማል፤ የእሸት ጊዜ ይታያል። ይህ ጊዜ ምድር በሥነ ጽጌያት (በአበቦች ኅብር) አጊጣ፤ ሰማይ በከዋክብት አሸብርቆ የሚታይበት፤ የጠራ ውኃ ከወንዞችና ጅረቶች የሚፈስበት፤ ንጹሕ አየር የሚነፍስበት፤ አዕዋፍ ከተሰደዱበት እየተመለሱ የሚዘምሩበት፤ እንስሳትና አራዊት ለምለሙን ሣር እየነጩ ጥሩውን ውኃ እየተጎነጩ የሚፈነድቁበት ጊዜ ስለሆነ ለፍጥረት ደስ ይላል። መኃልይ 2፥11–13።

«የዘንድሮን ክረምት ወጣናት በመላ፤ አንድ ቀን ስናድር አንድ ቀን ስንበላ»

«እኛስ ይህችን ክረምት ወጣናት በመላ በኩርማን እንጀራ ጉመን ተጠቅልላ»

እንደሚባለው ክረምት ያለችውን አበቃቅቶ የሚከረምበት ጊዜ ነው። አበቦች በጋራው በሸንተረሩ ሲፈነዱ ማሳውና ጓሮው ሲያብብ ግን የጥጋቡ የእህሉ ወቅት መምጣቱን ይናገራሉ።

የድኅነት ምግብ፤ የጽድቅ ውኃ አጥቶ በሲኦል በረሃ በኃጢ[illegible]ት ረሃብ ለተንገላታው የአዳም [illegible]ር ነፍስ በእግዚአብሔር ቸርነት በጌታችን ሥጋና ደም፤ በጸጋ መንፈስ ቅዱስ የምትጠግብበት ዘመን መድረሱን ያበሠረችው ቅድስት ድንግል ማርያም ናት። ዛሬም ቢሆን የተስፋ መቁረጥና የጭንቀት፤ የደዌ ሥጋ እና የደዌ ነፍስ ረሃብ ለወደቀባቸው እመቤታችን የመዳን ተስፋቸው ናት።

በዚህም የተነሣ ቅዱሳን አበው እመቤታችንን በአበባ መስለው ምሥጢር ከምሳሌ በማስተባበር ስደቷን

ወርኀ ጽጌ

በወርኀ ጽጌ ያስቡታል።

ይህ የእመቤታችን የስደቷ መታሰቢያ ወር በቤተ ክርስቲያናችን የሚከበረው በሚከተለው ሁኔታ ነው።

1. በማኅሌት
2. በቅዳሴ
3. በዝክር

ማኅሌተ ጽጌ

ነቢየ እግዚአብሔር ዳዊት

በአምላካችን ቤት በአደባባዮች የምትቆሙ እናንተ የእግዚአብሔር ባሪያዎች ሁላችሁ በሌሊት በቤተ መቅደስ ውስጥ እጆቻችሁን አንሡ እግዚአብሔርንም ባርኩ። መዝ.133፥ 1 እና 2።

በማለት እንደተናገረው አባቶቻችን ከቅዳሜ ማታ እስከ እሑድ ጠዋት እንዲሁም በከብረ በዓላት እጆቻቸውን ለሽብሸባና ለጭብጨባ እንሥተው በከበሮና በጽናጽል እየወረቡ በመቋሚያ እየዘመሙ ያለ ድካምና መሰልቸት ሲዘምሩ ያድራሉ። ምእመናንም ዕንቅልፍ ሳያታልላቸው ድካም ሳይበግራቸው ከአባቶቻቸው ጋር በቤተ ክርስቲያን በመገኘት በዕልልታ፤ በዝማሬ እያጀቡ ያድራሉ።

በዚህ ወቅት የሚቀርበው ዝማሬ ሦስት ወገን ነው።

1. ከቅዱስ ያሬድ ድጓ

ቤተ ክርስቲያናችንን በዓለም አቀፍ ደረጃ ካሳወቁአት ሊቃውንት ቤተክርስቲያን መካከል አንዱና ዋነኛው ቅዱስ ያሬድ ነው። የቅዱስ ያሬድ ዜማ ከአርያም የተገኘ በመሆኑ ጊዜ የማይሽረው የማይለውጠው ታላቁ የቅድስት ቤተክርስቲያን አንጡራ ሀብት ነው።

ኢትዮጵያዊው ሊቅ ቅዱስ ያሬድ [illegible]ቱን ክረምት፤ መጸው፤ ሐጋይ፤ [illegible]ደይ ብሎ በመከፋፈል በየዘመኑ የሚዘመረውን መዝሙር አዘጋጅቷል። በወርኀ ጽጌም ቅዱስ ያሬድ የምድራቱን በአበባ መሸለም፤ በቡቃያ ማማር፤ የክረምቱን የጭቃ፤ የድጥ ወቅት ማለፍ በተመለከተ እግዚአብሔርን ካመሰገነበት ድርሰቱ እየተውጣጣ ይዘመራል። በተለይ በወርኀ ጽጌ።

2. ማኅሌተ ጽጌ

ይህ መዝሙር የእመቤታችንን ታሪክ ከጽንሰቷ እስከ ልደቷ፤ ክብርዋን፤ ንጽሕናዋን፤ በሄሮድስ ምክንያት የደረሰባትን ስደትና መከራ፣ የበረሃውን ጉዞ እያነሣ የሚያመሰግን ታሪካዊ (Biographical) ይዘት ያለው ድርሰት ነው።

ማኅሌተ ጽጌን የደረሱት አባ ጽጌ ብርሃን የተባሉ ሊቅ መሆናቸው ይነገራል። ዘመኑም በ14ኛው መ/ክ/ዘመን ነው። አቡነ ዜና ማርቆስ የምሑርን ሕዝብ አስተምረው ወደ ይፋት በማምራት ወንጌልን በመስበክ ላይ እያሉ «ክርስቶስ ተወለደ፤ ሞተ፤ ተነሣ እያሉ እንዴት ያስተምራሉ?» በማለት አንድ አይሁዳዊ ሊቅ ጠየቃቸው። እርሳቸውም ኢሳ.11፥1 ላይ ያለውን የነቢዩን ቃል ጠቅሰው ስላብራሩለት በትምህርታቸው አምኖ ተጠምቆ ለመመንኩስ በቅቷል።

ስሙንም ጽጌ ብርሃን በማለት ሰይመውታል።

አባ ጽጌ ብርሃን ምሁረ ኦሪት ስለነበር አብሯቸው እየተዘዋወረ ሐዲስን ከብሉይ አስማምቶ ከተማረ በኋላ እንደ መዝሙረ ዳዊት 150 አድርጐ ማኅሌተ ጽጌን ከአማካሪው ከወረኢሉው ተወላጅ ከአባ ገብረ ማርያም ዘደብረ ሐንታ ጋር በመሆን አዘጋጀው። ድርሰቱም ቤት እየመታ በአምስት በአምስት ስንኝ የተከፈለ ነው።

አባጽጌ ብርሃንና አባ ገብረ ማርያም ከመስከረም 26 – ኅዳር 5 ማኅሌተ ጽጌን ለመቆምና የጽጌን ጾም ለመጾም በየዓመቱ በደብረ ብሥራትና ማርቆስ ገዳም እየመጡ ይሰነብቱና በዓለ ቍኢስቋምን ውለው ወደየቤታቸው ይመለሱ ነበር።

ለዚህም ማስረጃው በአፄ ሠይፈ አርእድ ዘመነ መንግሥት አባ ጽጌ ብርሃን ለደብረ ብሥራትና ለደብረ ሐንታ ሊቀ ካህናት ሆኖ ተሾሞ እንደነበር ገድሉ ይናገራል። (ትንሣኤ ቁ. 61/1975 ገጽ 11–12)

በነገራችን ላይ የጽጌ ጾም የጌታንና የእመቤታችንን ስደትና መንገላታት በማሰብ ስለ ፍቅራቸው ባሕታውያን፣ መነኮሳትና አንዳንድ ምእመናን በፈቃዳቸው የሚጾሙት ነው።

3. ሰቆቃወ ድንግል

ሰቆቃ ማለት ለቅሶ ዋይታ ማለት ነው። እመቤታችን ልጇን ይገድሉ ብኛል ብላ የሄሮድስ ወታደሮች ሲከተሏት፣ የዮሴፍ ልጅ ዮሳዕ የቤተልሔም ሕፃናትን እልቂት ሲነግራት፣ ጥጦስና ዳክርስ የተባሉ ከግብፅ ወደ እሥራኤል በሚወስደው መንገድ በጋዛ በር የሚዘርፉ ሽፍቶች ሲያጋጥሟት ያለቀሰችውንና በተወደደ ልጅዋ ላይ የወረደውን መራር ዕንባ በማስታወስ የሚዘመር ነው። ይህም መዝሙር በ15ኛው መቶ ክፍለ ዘመን በደብረ ወርቅ ቤተ ክርስቲያን የድጓ መምህር በነበሩት በመምህር አርከሥሉስ እንደተደረሰ ይነገራል። (በቦታው ተገኝቼ የአካባቢው ሊቃውንት እንደነገሩኝ)

ዝክር

ይህ ትውፊት በአሁኑ ወቅት በተለይም በከተሞች አካባቢ እየተረሳ የመጣ ይመስላል። ኢትዮጵያውያን ክርስቲያኖች በወርኀ ጽጌ ዘወትር ቅዳሜ የአንድ አካባቢ ሰዎች ማዕከላዊ በሆነ ቦታ ተሰባስበው በእመቤታችን ስም ዝክር ይዘክራሉ። ዐቅመ ደካሞች፣ ድኾችና መንገደኞች ተጠርተው በእመቤታችን ስም እንዲበሉና እንዲጠጡ ይደረጋል። ይህም ትውፊት እመቤታችን ወደ ኢትዮጵያ በመጣች ጊዜ ኢትዮጵያውያን አባቶችና እናቶች ያደረጉላትን መስተንግዶ ለማሰብ ነው።

እመቤታችን በኢትዮጵያ

እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ልጇን ከግብፅ ጠራሁት የተባለው የነቢዩ ሆሴዕ ትንቢት ይፈጸም ዘንድ (ሆሴዕ 11፥1) ንጉሥ ሄሮድስ በቅንዐት መድኃኒታችንን ለመግደል በተነሣ ጊዜ ወደ ግብፅ በረሃ ተሰድዳለች። የስደትዋም ወቅት 3 ዓመት ከ6 ወር መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ ይነግረናል። ራእይ 12፥6።

በዚያን ዘመን ግብፃውያን መምለክያነ ጣኦት ስለነበሩ እመቤታችንን በስደትዋ ወቅት በሐዘን ላይ ሐዘን በችግር ላይ ችግር ፈጠሩባት እንጂ አላስተናገድዋትም። በዚህም የተነሣ ፈለገ ግዮንን (ዓባይን) ተከትላ ወደ ኢትዮጵያ መምጣትዋን የታሪክ፣ የሥነ ቅርስና የስያሜ ማስረጃዎች ይገልጣሉ። British Museum, Ethiopic MS.Add. 16-193 (Dillman, B.M. catalogue, xiii)

እመቤታችን የዓባይን ወንዝ ተከትላ ወደ ደቡብ ከወረደች በኋላ የመረብን ወንዝ በመያዝ ወደ ምሥራቅ አመራች። በመጀመሪያ ያረፈችውም በምዕራብ ኤርትራ በሚገኝ ሲሃት በተባለ ቦታ ነው። ከዚያም ተነሥታ ወደ ሐማሴን በመሄድ አስቀድማ ደብረ ዳሞን በኋላም የአኵስም ከተማን ባርካለች። ከአኵስም ተነሥታ ወደ ደቡብ በመጓዝ በተከዜ በረሃ በደብረ ዓባይ በኩል አድርጋ ዋልድባ ላይ ዐረፈች።

እመቤታችን በዋልድባ ገዳም በሚገኘው ዋሻ ውስጥ ለጥቂት ቀናት ከተቀመጠች በኋላ ከዋልድባ ወጥታ ወደ ምሥራቅ በመጓዝ ዛሬ ግብጣይት በሚባለው በጐንደር ክፍለ ሀገር በእስቴ አካባቢ በሚገኘው መንደር ተቀመጠች። በዚያ መንደር የነበሩ ሰዎችም እንግዳ ተቀባዮች ስለነበሩ ቤታቸውን ለቅቀው ምንጣፋቸውን አንጥፈው የሚበላ የሚጠጣ አቅርበው አስተናግደዋታል። ቦታዋ ግብጣይት የተባለችውም የእመቤታችንን ከግብፅ መጥታ በዚያ ቦታ ማረፍ ለማሰብ ነው።

ከዚህ በኋላ ወደ ሰሜን ጣና ጐርጐራ በመሄድ ከጣና ቂርቆስ አካባቢ ደረሰች። በዚያ ሃገር የነበረው ንጉሥም በእንግድነት ተቀብሎ ከቤቶቹ አንዱን ለቅቆ አስተናገዳቸው።

ጥንት የኢትዮጵያ መኳንንት ዘራቸውን የሚቆጥሩት ከንጉሥ ሰሎሞን ነበርና የመጡት ከኢየሩሳሌም መሆኑን ሲሰማ በእጅጉ ደስ አለው።

ሌሊትም በራእዩ መልአኩ ቅዱስ ዑራኤል በቤቱ ያስተናገዳቸው አምላክንና እናቱን መሆኑን ነገረው። እንግዶቹን ሊያዩ ከተሰባሰቡት የአካባቢው ሰዎችም መካከል ብዙ ድውያን ተፈወሱ። ይህን ድንቅ ተአምር ያዩ ሁሉ እጅ መንሻቸውን ይዘው እየመጡ የደስታው ተካፋይ መሆናቸውን በጣና ቂርቆስ የሚኖሩ አባቶችና ምእመናን ያረፈችበትን ቦታ ጭምር እያሳዩ እስከ ዛሬ ድረስ ይናገሩታል። እመቤታችን በጣና ቂርቆስ ለ3 ወራት ያህል ተቀምጣለች። (አለቃ አያሌው ታምሩ፣ ወላዲተ አምላክ በኢትዮጵያ፤ በሪሁን ከበደ፣ የዋልድባ ገዳም ታሪክ፣ ጥቅምት 1983 ዓ.ም)

ከዚህ በኋላ በቅዱስ ዑራኤል መሪነት ጣና ቂርቆስን ለቅቃ ከዮሴፍና ከሰሎሜ ጋር ወደ ላዕላይ ግብፅ ሄደች። በዚያም የሄሮድስን መሞት መልአኩ አበሠራት።

አገራችን ኢትዮጵያ ለእመቤታችን የአሥራት ሀገር ሆና የተሰጠችው በዚህ ጊዜ ነው። ከዚያን ዘመን ጀምሮ ኢትዮጵያውያን ለእናታችን ለቅድስት ድንግል ማርያም ልዩ ፍቅር አለን።

ቍስቋም

እመቤታችን ከስደትዋ ተመልሳ በላዕላይ ግብፅ ደብረ ቍስቋም በተባለው ቦታ ማረፍዋን በማሰብ በየዓመቱ ኅዳር 6 ቀን በቤተ ክርስቲያናችን ይከበራል። የወርኀ ጽጌ ማብቂያም በዚሁ ቀን ነው።

እንግዲህ ወርኀ ጽጌን ስናከብር እነዚህ ነገሮች ሁሉ ሊታወሱን ይገባል። ከአበው ጋር በማኅሌቱ ተገኝተን እየዘመርን ዝክሯን እየዘከርን ከእመቤታችን በረከት እንካፈል ዘንድ የእግዚአብሔር ቅዱስ ፈቃዱ ይሁንልን። ✣

የእመቤታችን በረከት አይለየን

አሜን።